

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.9.19>

УДК 330.3

*К. С. Шапошиников,
д. е. н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України,
начальник відділу науково-дослідної роботи та атестації наукових кадрів,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»*

Міністерства освіти і науки України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0640-9934>

Б. П. Кішеня,

аспірант,

ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-7330-0490>

В. В. Ластівка,

аспірант,

ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-8437-7141>

**ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ ТА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ В
УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ**

*K. Shaposhnykov,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Honored Worker of Science and Technology of Ukraine,
Head of the Research and Certification of Scientific Personnel Department,
SSI «Institute of Education Content Modernization» of the MES of Ukraine*

*B. Kishenia,
PhD Student,
International University of Business and Law*

*V. Lastivka,
PhD Student,
International University of Business and Law*

INSTITUTIONAL FRAMEWORK FOR ENSURING THE OPENNESS AND COMPETITIVENESS OF THE STATE ECONOMY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION CHALLENGES

У статті розглянуто особливості інституційного забезпечення відкритості та конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. Акцентовано увагу на ролі інституційних механізмів у формуванні сприятливого середовища для розвитку міжнародної торгівлі, залучення інвестицій та інтеграції у світові економічні процеси. Обґрунтовано, що ефективність державної політики у сфері інституційного регулювання безпосередньо впливає на рівень конкурентоспроможності країни, її позиції у глобальних рейтингах та здатність адаптуватися до динамічних змін світової економіки. Виявлено ключові проблеми інституційного характеру, які стримують економічну відкритість та конкурентність, зокрема недосконалість правового поля, слабку інституційну координацію та низький рівень прозорості економічних відносин. Запропоновано напрями удосконалення

інституційного забезпечення з урахуванням потреб інноваційного розвитку, цифровізації та європейської інтеграції.

In the modern context of globalization transformations, economic openness and competitiveness determine not only the country's position in the international arena but also the level of its economic security and capacity for sustainable development. The growing influence of international institutions, the intensification of integration processes, and the active digitalization of economic relations require effective institutional support from the state, which is able to create conditions for attracting investment, fostering innovation, and enhancing the transparency of market mechanisms. For Ukraine, the issue of institutional support for economic openness is particularly significant in the context of European integration and post-war recovery. The purpose of the article is to provide theoretical justification and practical analysis of the role of institutional support in shaping economic openness and competitiveness, as well as to identify directions for its improvement in response to globalization challenges. The research applies a systemic approach, methods of analysis and synthesis, and an institutional-economic method to identify cause-and-effect relationships between the quality of the institutional environment and the level of national economic competitiveness. The article examines the peculiarities of institutional support for economic openness and competitiveness under globalization challenges. Special attention is given to the role of institutional mechanisms in creating a favorable environment for the development of international trade, attraction of investments, and integration into global economic processes. It is substantiated that the effectiveness of state policy in the field of institutional regulation directly affects the country's competitiveness, its position in global rankings, and its ability to adapt to the dynamic changes of the world economy. Key institutional problems constraining economic openness and competitiveness are identified, including imperfections in the legal framework, weak institutional coordination, and low transparency of economic relations. Directions for improving institutional support

are proposed, taking into account the needs of innovative development, digitalization, and European integration. The effectiveness of institutional support is emphasized as a critically important factor for strengthening the economic openness and competitiveness of the state. Its enhancement is possible through the improvement of legal norms, institutional coordination, digitalization of economic processes, and the development of a transparent competitive environment.

Ключові слова: *інституційне забезпечення, економічна відкритість, конкурентоспроможність, інвестиції, правове регулювання, прозорість ринку, глобалізаційні виклики, державна політика.*

Keywords: *institutional support, economic openness, competitiveness, investments, legal regulation, market transparency, globalization challenges, state policy.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобалізація висуває перед Україною подвійне завдання – адаптувати економіку до міжнародних правил та стандартів і, водночас, зберегти достатній простір для реалізації власної економічної політики. Саме тому інституційне забезпечення відкритості економіки стає ключовим елементом її конкурентоспроможності, адже воно визначає здатність держави ефективно взаємодіяти зі світовими ринками, а також протистояти ризикам, що супроводжують глобалізаційні процеси. З огляду на такі виклики, роль держави у забезпеченні відкритості та конкурентоспроможності економіки набуває особливої ваги. Державне регулювання в умовах глобалізаційних процесів має не лише компенсувати негативні наслідки зовнішніх шоків, а й формувати умови для інтеграції у світовий економічний простір. З одного боку, це передбачає створення інституційної бази для залучення інвестицій, розвитку інноваційної діяльності, підтримки експорту та сприяння участі у глобальних ланцюгах доданої вартості. З іншого боку, держава змушена

забезпечувати внутрішню економічну стабільність, захист національних виробників від надмірної конкуренції та формування сприятливого середовища для підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові праці свідчать про значний вплив глобалізаційних процесів на міжнародні економічні відносини. Антипенко Н. та ін. підкреслюють, що глобалізація формує нові умови для розвитку економік держав, змінюючи структуру міжнародної торгівлі та інвестиційних потоків, що потребує активної адаптації національних інституцій [1]. Alkharafi N., Alsabah M. розглядають глобалізацію як багатовимірне явище, виділяючи її основні характеристики та типи, і аналізують її вплив на окремих індивідів, компанії та держави, що вказує на необхідність гнучкої державної політики у сфері регулювання економіки [2].

Дослідження Morozov V. та ін. акцентує увагу на регуляторних стратегіях управління, які дозволяють державам адаптуватися до змін у міжнародному бізнес-середовищі, зокрема через модернізацію інституційних механізмів та підвищення ефективності державного регулювання [3]. Chervyakova O. також відзначає важливість державного регулювання в умовах глобалізації, наголошуючи на необхідності формування сприятливого правового середовища для забезпечення економічної стабільності та відкритості ринків [4]. Аналогічно, Sassen S. звертає увагу на вплив глобалізації на державу та міжнародне право, що демонструє взаємозалежність між глобальними процесами та національними інституціями [5].

Особливу увагу сучасних дослідників привертає інституційна спроможність держави у складних умовах, зокрема в Україні. Так, Зеленько Г. аналізує інституційну спроможність України в умовах війни, підкреслюючи роль ефективних інституцій для підтримки економічної стабільності та відновлення після кризових ситуацій [6]. Ковальчук М. проводить порівняльний аналіз України та США, виділяючи фактори, що

впливають на інституційну спроможність держави, зокрема правове регулювання, прозорість діяльності органів влади та координацію між інституціями [7]. Кочегаров С. розглядає інституційну спроможність будівельних ММСП у забезпеченні економічної безпеки під час повоєнного відновлення, акцентуючи на важливості розвитку корпоративних та державних інституцій для підтримки стабільності економічних процесів [8].

У дослідженні «Інституційна (не)спроможність держави в Україні» [9] наводиться глибокий аналіз причин інституційної слабкості, її впливу на економічну відкритість та конкурентоспроможність країни, а також пропонуються шляхи подолання цих проблем через удосконалення правового поля, інституційної координації та підвищення прозорості економічних процесів.

Таким чином, наукові дослідження свідчать про тісний зв'язок між глобалізаційними викликами, ефективністю інституційного забезпечення та конкурентоспроможністю національної економіки. Аналіз джерел демонструє, що сучасна наукова дискусія зосереджена на розробці механізмів підвищення інституційної спроможності, адаптації державної політики до глобальних змін та забезпеченні прозорого та ефективного функціонування економіки в умовах інтенсивної міжнародної інтеграції.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У статті поставлено низку дослідницьких завдань, спрямованих на комплексне розкриття проблематики інституційного забезпечення відкритості та конкурентоспроможності економіки в умовах глобалізаційних процесів. Важливим є обґрунтування теоретичних підходів, що дозволяють глибше зрозуміти суть інституційного середовища та його роль у формуванні стійкої економічної системи. Важливою складовою є дослідження сучасних тенденцій трансформації інституційних механізмів в умовах глобалізаційних викликів, що актуалізує потребу адаптації України до нових правил міжнародної економічної взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобалізація стала однією з провідних тенденцій сучасного розвитку світової економіки, що докорінно трансформує структуру міжнародних ринків, характер економічних відносин та умови конкуренції. Вона сприяє зростанню взаємозалежності національних економік, активізації міжнародної торгівлі, руху капіталу, технологій та робочої сили. Разом із тим, глобалізаційні процеси висувають перед державами нові виклики, пов'язані з необхідністю забезпечення економічної безпеки, підтримання конкурентоспроможності та захисту національних інтересів у світовому середовищі.

В умовах зростаючої відкритості економіки роль інституційного забезпечення відкритості та конкурентоспроможності економіки держави набуває особливого значення. Воно покликане не лише створювати сприятливе інституційне середовище для розвитку бізнесу та залучення інвестицій, а й забезпечувати баланс між інтеграцією у світову економіку та збереженням економічного суверенітету. Ефективна державна політика у цій сфері сприяє адаптації національної економіки до глобальних змін, підвищенню її конкурентних позицій та стійкості до зовнішніх ризиків.

У контексті глобалізації відкритість та конкурентоспроможність економіки стають ключовими орієнтирами для формування ефективної державної політики. Інституційна спроможність держави у цій сфері визначає здатність інтегруватися у світові ринки, забезпечувати привабливі умови для інвестицій, підтримувати баланс зовнішньої торгівлі та створювати сприятливе середовище для розвитку бізнесу.

Рис. 1 відображає ключові компоненти інституційної спроможності, що визначають ефективність державного регулювання відкритості та конкурентоспроможності економіки.

Зовнішньоекономічна інтеграція відображає здатність держави інтегрувати національну економіку у глобальний економічний простір, забезпечуючи конкурентні позиції на міжнародних ринках. Розширення доступу на зовнішні ринки дозволяє збільшити обсяги експорту та

диверсифікувати збут, зменшуючи залежність від окремих країн-партнерів. Гармонізація стандартів із міжнародними нормами відкриває шлях до безбар'єрної торгівлі та сприяє підвищенню якості продукції. Розвиток експортної інфраструктури (логістика, митні сервіси, електронна комерція) формує сприятливі умови для швидкого та ефективного виходу товарів на зовнішні ринки.

Рис. 1. Компоненти інституційної спроможності держави у сфері відкритості та конкурентоспроможності економіки

Джерело: сформовано авторами на основі [7; 8; 13; 14]

Баланс зовнішньої торгівлі, а саме його позитивне торговельне сальдо є індикатором економічної стабільності та здатності держави генерувати валютні надходження. Диверсифікація експорту за країнами та товарами зменшує ризики, пов'язані з коливаннями попиту чи політичними обмеженнями з боку окремих держав. Зменшення імпортової залежності у стратегічних секторах, таких як енергетика, продовольча безпека чи

високотехнологічне виробництво, забезпечує економічну автономність і стійкість до зовнішніх шоків.

Привабливе інвестиційне середовище є ключовим чинником залучення іноземного капіталу, який стимулює економічне зростання, модернізацію виробництва та створення робочих місць. Стабільне інституційне середовище для прямих іноземних інвестицій (ПІІ) формує передбачуваність економічної політики та мінімізацію адміністративних бар'єрів. Захист прав інвесторів, у тому числі через незалежні судові механізми, формує довіру до держави як надійного партнера. Податкові та адміністративні стимули для стратегічних інвесторів сприяють розвитку високотехнологічних і інноваційних секторів економіки.

Конкурентоспроможність у глобальному вимірі залежить від здатності держави стимулювати інноваційні процеси та забезпечувати високий рівень продуктивності. Розвиток інноваційного сектору створює продукти та технології з високою доданою вартістю, що забезпечує стабільне зростання експорту. Інвестиції в людський капітал (освіта, наука, професійна підготовка) формують висококваліфіковану робочу силу, здатну адаптуватися до технологічних змін. Оптимізація регуляторного середовища для бізнесу знижує транзакційні витрати та підвищує швидкість реалізації підприємницьких проєктів.

Високий рівень економічної свободи забезпечує підприємцям і інвесторам можливість гнучко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, що підвищує загальну ефективність економіки. Лібералізація умов ведення бізнесу сприяє залученню нових гравців на ринок, посиленню конкуренції та зростанню якості товарів і послуг. Спрощення процедур зовнішньоекономічної діяльності полегшує вихід на міжнародні ринки, а мінімізація регуляторних бар'єрів у торгівлі та інвестиціях стимулює міжнародну кооперацію.

Аналіз динаміки ключових макроекономічних показників, що характеризують відкритість та конкурентоспроможність економіки України,

дає можливість оцінити фактичний стан реалізації інституційної спроможності держави у цій сфері. Представлені у таблиці 1 дані дозволяють простежити, наскільки ефективно ці компоненти проявляються у практичній площині в умовах глобалізаційних викликів та внутрішніх економічних шоків.

Таблиця 1. Динаміка показників, що характеризують відкритість та конкурентоспроможність економіки України

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Частка експорту у ВВП, %	39,0	40,7	35,5	28,6	29,4
Частка імпорту ВВП, %	-40,1	-41,9	-52,3	-49,3	-48,3
Сальдо торговельного балансу, млн грн	-44127	-61363	-871762	-1368110	-1449982
Прямі іноземні інвестиції в Україну, млн дол.	-868	6687	1152	4247	3329
Прямі іноземні інвестиції з України, млн дол.	82	-198	529	42	-162
Загальний індекс глобалізації (KOF)	72,32	72,80	72,97	73,41	н/д
Індекс економічної свободи (Heritage Foundation)	6,20	6,20	6,19	6,06	5,12

Джерело: сформовано авторами на основі [10; 11;12].

У 2020 – 2024 роках частка експорту у ВВП мала тенденцію до зниження з 39,0% у 2020 році до 29,4% у 2024 році. Це свідчить про скорочення ролі зовнішнього попиту в економічному зростанні та зменшення можливостей зовнішньоекономічної інтеграції. Частка імпорту у ВВП стабільно перевищувала експорт, а у 2022 – 2024 роках розрив став особливо значним, що відображається у значному негативному сальдо торговельного балансу – з (-44,1) млрд грн у 2020 році до майже (-1,45) трлн грн у 2024 році. Повномасштабна війна зруйнувала виробничі ланцюги, заблокувала морські порти, пошкодила інфраструктуру та енергетику. Це різко звузило експортну

пропозицію і водночас підштовхнуло імпорту пального, генераторів, обладнання, військово- та критично-важливої продукції – звідси падіння частки експорту у ВВП і стійко високі частки імпорту, а також рекордний дефіцит торговельного балансу. Часткове поліпшення у 2023 – 2024 років (маршрут через «Danube Cluster», періодичне відновлення «зернового коридору», переорієнтація логістики на залізницю/авто [15]) не компенсувало втрат портів Чорного моря. Світові цінові шоки 2022 року (насамперед на енергоносії) і переорієнтація паливних поставок після знищення інфраструктури в Україні зробили імпорту дорожчим у доларах і ще більше – у гривневому виразі, що збільшило від’ємне сальдо. Навіть коли фізичні обсяги стабілізувалися, номінальне сальдо в гривні лишилося великим. Це вказує на зростаючу імпортозалежність та структурні дисбаланси зовнішньої торгівлі.

Прямі іноземні інвестиції в Україну мали нестійку динаміку. Після значного зростання у 2021 році (6,7 млрд дол.) спостерігалось різке падіння у 2022 році, часткове відновлення у 2023 – 2024 роках, але без виходу на докризові показники. Водночас відтік інвестицій з України мав коливальний характер, що свідчить про нестабільність інвестиційного середовища та високі ризики для іноземних і вітчизняних інвесторів. В умовах війни значно зросли обсяги державних витрат, насамперед на оборону та безпеку, що потребувало масштабного залучення фінансових ресурсів. Через це уряд був змушений активніше використовувати як внутрішні, так і зовнішні джерела фінансування, зокрема кредити міжнародних фінансових організацій та допомогу партнерів. Одночасно скорочення економічної активності, руйнування інфраструктури та зменшення надходжень від податків послабили дохідну базу бюджету. Крім того, інфляційний тиск і коливання валютного курсу вплинули на вартість запозичень та боргове навантаження. Усе це разом сформувало складну фінансову ситуацію, яка зумовила зміни у структурі та пріоритетах інвестиційної політики.

Загальний індекс глобалізації (KOF) залишався відносно стабільним у 2020 – 2023 роках. Стабільний рівень глобалізації свідчить про те, що країна зберігає активні міжнародні зв'язки, навіть в умовах криз, таких як пандемія, економічні потрясіння або воєнні конфлікти. Це створює потребу для державних інститутів адаптувати нормативно-правові та регуляторні механізми до підтримки і стимулювання цих зв'язків. Наприклад, органи державного управління повинні забезпечувати прозорі правила ведення зовнішньоекономічної діяльності, ефективну митну політику, а також механізми захисту прав інвесторів. Умови глобальної взаємозалежності означають, що країна стикається з іноземними конкурентами та технологічними викликами. Для ефективного реагування потрібні інституції, здатні забезпечувати підтримку інновацій та технологічного розвитку, підготовку кваліфікованих кадрів та розвиток людського капіталу, антимонопольне регулювання та захист ринкової конкуренції, інтеграцію на глобальні ланцюги доданої вартості. У глобалізаційних умовах інституційна спроможність держави прямо впливає на стійкість економіки до зовнішніх шоків. Якщо інститути добре налагоджені – зокрема, фінансові регулятори, органи контролю якості та стандартизації, аналітичні центри – економіка швидше адаптується до змін світового ринку, зберігаючи конкурентоспроможність і відкритість для інвесторів. Отже, стабільний KOF у 2020 – 2023 роках демонструє, що міжнародна інтеграція продовжує відігравати ключову роль, а інституційне забезпечення відкритості та конкурентоспроможності економіки повинно бути гнучким, ефективним і орієнтованим на підтримку сталих міжнародних зв'язків навіть у кризові періоди.

Натомість індекс економічної свободи (Heritage Foundation) демонструє поступове зниження з 6,20 од. у 2020 – 2021 роках до 5,12 од. у 2024 році, що сигналізує про погіршення умов ведення бізнесу та зростання регуляторних бар'єрів, що безпосередньо впливає на інституційне забезпечення відкритості та конкурентоспроможності економіки в умовах глобалізаційних викликів.

По-перше, зростання регуляторних бар'єрів означає, що підприємства стикаються з більшими труднощами у доступі до ринку, отриманні дозволів, організації зовнішньоекономічної діяльності та залученні інвестицій. Це створює додатковий тиск на державні інституції, які повинні адаптувати регуляторні процеси, зменшувати бюрократію та підвищувати прозорість правил гри. По-друге, погіршення економічної свободи негативно впливає на конкурентоспроможність. Складні умови ведення бізнесу знижують мотивацію для інновацій та технологічного розвитку, стримують входження нових гравців на ринок і обмежують інтеграцію у глобальні ланцюги доданої вартості. Для ефективного інституційного забезпечення відкритості державі необхідно впроваджувати механізми підтримки підприємництва, спрощення процедур та забезпечення правового захисту бізнесу. По-третє, у глобальному контексті низький рівень економічної свободи робить економіку більш вразливою до зовнішніх шоків. Інституції повинні забезпечувати стабільність і передбачуваність економічного середовища, щоб компенсувати зростання регуляторних бар'єрів і підтримувати залучення іноземних інвестицій. Отже, зниження індексу економічної свободи сигналізує про необхідність реформ у сфері державного регулювання, оптимізації процедур та створення сприятливих умов для бізнесу, що є ключовим для підтримки відкритості та конкурентоспроможності економіки в умовах глобалізаційних викликів.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Представлена динаміка свідчить про те, що інституційна спроможність держави у сфері відкритості та конкурентоспроможності залишається недостатньою для забезпечення стійкої інтеграції в глобальну економіку. Основними проблемами є негативне торговельне сальдо, зниження частки експорту, обмежене відновлення інвестиційної привабливості та погіршення показників економічної свободи. Це вказує на необхідність комплексних реформ, спрямованих на розвиток експортного потенціалу, диверсифікацію зовнішніх ринків, удосконалення інвестиційного клімату та зменшення

регуляторних обмежень, що особливо важливо в умовах глобалізаційних викликів.

Перспективи подальших наукових розвідок у напрямі інституційного забезпечення відкритості та конкурентоспроможності економіки держави в умовах глобалізаційних викликів полягають передусім у глибшому вивченні ролі інституційної архітектури держави у забезпеченні довіри між суб'єктами господарювання, інвесторами та суспільством. Це передбачає дослідження ефективності правової системи, механізмів захисту прав власності та рівня правозастосування як ключових чинників конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Література

1. Антипенко Н., Почерніна Н., Васильківський Д. Глобалізація та її вплив на міжнародні економічні відносини. *Економіка та суспільство*. 2024 № (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-2>.
2. Alkharafi N., Alsabah M. Globalization: An Overview of Its Main Characteristics and Types, and an Exploration of Its Impacts on Individuals, Firms, and Nations. *Economies*. 2025. № 13(4). P. 91. <https://doi.org/10.3390/economies13040091>.
3. Morozov V., Domrachov A., Kharchenko O., Bilousova A., Horiunova K. Globalization and Regulatory Management Strategies: Adapting to Changes in International Business. *Journal of Information Systems Engineering and Management*. 2025. № 10(9s). <https://doi.org/10.52783/jisem.v10i9s.1134>.
4. Chervyakova O. State regulation of economy under globalization conditions. *Partner of the scientific journal*. 2017. № 2. URL: <https://european-science.sk/storage/journals/essays/2-2017/15.pdf> (дата звернення: 13.08.2025).
5. Sassen S. The State and Economic Globalization: Any Implications for International Law? *Chicago Journal of International Law*. 2000. Vol. 1. № 1. URL: <https://chicagounbound.uchicago.edu/cjil/vol1/iss1/12> (дата звернення: 13.08.2025).

6. Зеленько Г. І. Інституційна спроможність України в умовах війни: Стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 23 серпня 2024 року. *Вісник Національної академії наук України*. 2024. № (9). С. 49-58. <https://doi.org/10.15407/visn2024.09.049>.

7. Ковальчук М. Чинники, які впливають на інституційну спроможність держави: порівняльний аналіз України та США. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2024. № 19(1). С. 30-33. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-5/22>.

8. Кочегаров С. Інституційна спроможність будівельних ММСП у забезпеченні економічної безпеки в умовах повоєнного відновлення. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 9. С. 135-142. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-18>.

9. Інституційна (не)спроможність держави в Україні: як розірвати замкнене коло: монографія / кол. авт.: Г. Зеленько. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2025. 480 с.

10. Індexи. Міністерство фінансів України. URL: <http://minfin.com.ua> (дата звернення: 13.08.2025).

11. Загальний індекс глобалізації (KOF). URL: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html> (дата звернення: 13.08.2025).

12. Індекс економічної свободи (Heritage Foundation). URL: <https://www.efotw.org/?geozone=world&page> (дата звернення: 13.08.2025).

13. Жаворонок А., Холявко Н. Становлення малого і середнього підприємництва у забезпеченні соціально-економічного розвитку національної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50-1. С. 62-67. <https://doi.org/10.32843/bses.59-10>

14. Островська Н. С., Пітик О. Я., Жаворонок А. В. Фінансово-економічна стійкість держави: стратегія та напрямки досягнення. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. Вип. 1(5). С. 224-229. <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/78774> (дата звернення: 13.08.2025).

15. Tetteh I., Colussi J., Paulson N. Exploring New Export Routes for Ukrainian Grain. *Farmdoc daily*. 2023. № (13): 201. URL: <https://farmdocdaily.illinois.edu/2023/11> (дата звернення: 13.08.2025).

References

1. Antypenko, N. Pochernina, N. and Vasylykivskyi, D. (2024), “Hlobalizatsiia ta yii vplyv na mizhnarodni ekonomichni vidnosyny”, *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 59. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-2>.

2. Alkharafi, N. and Alsabah, M. (2025), “Globalization: An overview of its main characteristics and types, and an exploration of its impacts on individuals, firms, and nations”, *Economies*, vol. 13(4), p. 91. <https://doi.org/10.3390/economies13040091>.

3. Morozov, V. Domrachov, A. Kharchenko, O. Bilousova, A. and Horiunova, K. (2025), “Globalization and regulatory management strategies: Adapting to changes in international business”, *Journal of Information Systems Engineering and Management*, vol. 10(9s). <https://doi.org/10.52783/jisem.v10i9s.1134>.

4. Chervyakova, O. (2017), “State regulation of economy under globalization conditions”, *Partner of the Scientific Journal*, vol. 2, available at: <https://european-science.sk/storage/journals/essays/2-2017/15.pdf> (Accessed 13 August 2025).

5. Sassen, S. (2000), “The State and economic globalization: Any implications for international law?”, *Chicago Journal of International Law*, vol. 1, no. 1, available at: <https://chicagounbound.uchicago.edu/cjil/vol1/iss1/12> (Accessed 13 August 2025).

6. Zelenko, H.I. (2024), “Instytutysiina spromozhnist Ukrainy v umovakh viiny: stenograma dopovidi na zasidanni Prezidii NAN Ukrainy 23 sierpnia 2024 roku”, *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*, vol. 9, pp. 49-58. <https://doi.org/10.15407/visn2024.09.049>.

7. Kovalchuk, M. (2024), "Chynnyky, yaki vplyvaiut na instytutsiinu spromozhnist derzhavy: porivnialnyi analiz Ukrainy ta USA", *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, vol. 19(1), pp. 30-33. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-5/22>.

8. Kocheharov, S. (2025), "Instytutsiina spromozhnist budivelnykh MMSp u zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky v umovakh povoyennoho vidnovlennia", *Kyivskyi ekonomichni naukovyi zhurnal*, vol. 9, pp. 135-142. <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-18>.

9. Zelenko, H. (2025), *Instytutsijna (ne)spromozhnist' derzhavy v Ukraini: iak rozirvaty zamknene kolo* [Institutional (in)capacity of the state in Ukraine: how to break the closed circle], IPIEnD im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

10. Minfin Media (2025), "Indices", available at: <http://minfin.com.ua> (Accessed 13 August 2025).

11. KOF (2025), "Overall Globalization Index", available at: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html> (Accessed 13 August 2025).

12. Heritage Foundation (2025), "Index of Economic Freedom", available at: <https://www.efotw.org/?geozone=world&page> (Accessed 13 August 2025).

13. Zhavoronok, A. and Kholiavko, N. (2020), "The formation of small and medium-sized businesses in ensuring the socio-economic development of the national economy", *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 50-1, pp. 62-67. <https://doi.org/10.32843/bses.59-10>

14. Ostrovska, N.S. Pityk, O.Ya. and Zhavoronok, A.V. (2016), "Financial and economic sustainability of the state: strategy and directions of achievement", *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 1(5), pp. 224-229. <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/78774> (Accessed 13 August 2025).

15. Tetteh, I. Colussi, J. and Paulson, N. (2023), "Exploring new export routes for Ukrainian grain", *Farmdoc Daily*, vol. 13: 201, available at: <https://farmdocdaily.illinois.edu/2023/11> (Accessed 13 August 2025).

Стаття надійшла до редакції 16.08.2025 р.